

From: EK-postbus <postbus@eerstekamer.nl>
Date: Tuesday, March 3, 2026, 2:35 PM
To: EK-postbus <postbus@eerstekamer.nl>
Subject: FW: Publicatie felicitatiebrief Onderwijsraad aan de nieuwe bewindspersonen OCW

Attachments:

Felicitatiebrief bewindsliden OCW.pdf
Informatiedocument nieuwe bewindspersonen 2026.pdf

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@onderwijsraad.nl>
Verzonden: dinsdag 3 maart 2026 14:12
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@eerstekamer.nl>
Onderwerp: Publicatie felicitatiebrief Onderwijsraad aan de nieuwe bewindspersonen OCW

U ontvangt niet vaak e-mail van 5.1.2.e@onderwijsraad.nl. [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

Geachte 5.1.2.e

De Onderwijsraad heeft vandaag, 3 maart 2026, een felicitatiebrief aan de nieuwe bewindspersonen van OCW gepubliceerd. Hierbij ontvangt u de digitale versie met bijlage.

Ik verzoek u vriendelijk de brief te verspreiden onder de leden.

Ik vertrouw erop u hiermee van dienst te zijn geweest.

Met vriendelijke groeten,

5.1.2.e

Onderwijsraad

5.1.2.e

Directiesecretaris

Prins Willem-Alexanderhof 20 | Den Haag

Postbus 90520 | 2509 LM | Den Haag

Telefoon 5.1.2.e / 5.1.2.e

E-mail 5.1.2.e@onderwijsraad.nl

Website www.onderwijsraad.nl

onderwijsraad

[Disclaimer: https://www.onderwijsraad.nl/disclaimer](https://www.onderwijsraad.nl/disclaimer)

Ons kenmerk
AD.2600019

Contactpersoon
5.1.2.e

Plaats/Datum
Den Haag, 3 maart 2026

Bijlage
Kennismakingsdocument

Doorkiesnummer
5.1.2.e

Onderwerp
Felicitatie en kennismaking

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, prof.mr.dr. 5.1.2.e

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 5.1.2.e

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Geachte minister, staatssecretaris,

De Onderwijsraad feliciteert u van harte met uw benoeming en kijkt uit naar de samenwerking en de mogelijkheden u van advies te voorzien. De Onderwijsraad geeft al meer dan 100 jaar advies aan regering en parlement over alle vormen van onderwijs: van voorschoolse voorzieningen tot aan postuniversitair onderwijs en een leven lang ontwikkelen. Bij de raad vindt u dan ook een schat aan historische kennis, informatie en adviezen over alle aspecten van het onderwijs, waarmee de raad graag bijdraagt aan goed onderwijsbeleid. Zie hiervoor ook het kennismakingsdocument dat als bijlage aan deze brief is toegevoegd.

Met het coalitieakkoord geeft u uw bewindsperiode nader vorm en inhoud. In deze brief deelt de raad graag enkele waarnemingen met u over het Nederlandse onderwijs in relatie tot het onderwijsbeleid aan de hand van drie thema's: het maatschappelijk belang van onderwijs, onderwijs als fundament voor volwaardige deelname aan de samenleving en overheidssturing. In het coalitieakkoord leest de raad ambities die raken aan deze thema's. Op sommige van deze onderwerpen zijn al concrete adviezen uitgebracht of voorzien. Maar ook op nieuwe of andere thema's staat de raad u met advies terzijde.

1. Maatschappelijk belang van onderwijs

Het coalitieakkoord benoemt het belang van onderwijs voor een sterke samenleving. Onderwijs biedt een plek voor ontmoeting, verkenning, ontwikkeling en horizonverbreding. Waar leerlingen en studenten anderen ontmoeten, samen nieuwe dingen leren, de samenleving en wereld buiten de thuisomgeving leren kennen en kennis en vaardigheden opdoen voor hun verdere leven. Goed onderwijs is een investering in welzijn, welvaart en weerbaarheid van het individu en van de samenleving. Het onderwijs heeft een brede maatschappelijke opdracht: zorgdragen voor een adequate scholing van de (toekomstige) beroepsbevolking; gelijke onderwijskansen bieden voor leerlingen en studenten om zich aan de hand van goed onderwijs te vormen, ontwikkelen en scholen gedurende de levensloop, en bijdragen aan het goed en gezond functioneren van de samenleving, bijvoorbeeld op het vlak van welzijn, weerbaarheid, sociale verbanden, waardenoverdracht en kennis over en respect voor de democratische rechtsstaat.

Onderwijs vormt mensen, in de brede zin van het woord. Vanwege de grote waarde van die vorming voor individu en samenleving, is het onderwijs voorwerp 'van de aanhoudende zorg der regering'. Het is logisch en legitiem dat onderwijsbeleid zich als uiting van die zorg richt op specifieke doelen of opbrengsten, zoals de verbetering van taal- en rekenvaardigheden. Tegelijkertijd is het van belang dat de brede, vormende opdracht van onderwijs in beeld blijft en er voldoende ruimte is voor scholen om daaraan invulling te geven.

2. Onderwijs als fundament

Het coalitieakkoord toont stevige ambitie op het verbeteren van de taal- en rekenvaardigheden van leerlingen. Het is belangrijk dat iedereen deze essentiële vaardigheden goed beheerst. Taal- en rekenvaardigheid zijn voorwaardelijk voor het leren van andere vakken en leergebieden, en een noodzaak om volwaardig te kunnen deelnemen aan (vervolg)onderwijs en de samenleving. In 2022 adviseerde de raad over het duurzaam verbeteren van deze vaardigheden. In het advies *Taal en rekenen in het vizier* onderstreept de raad het belang van aanhoudende aandacht hiervoor. Goed taal- en rekenonderwijs is een opdracht aan de hele school en aan de overheid, en vergt een langdurige aanpak. De kwaliteit van het taal- en rekenonderwijs wordt namelijk bepaald door vele met elkaar verweven factoren, die in samenhang moeten worden aangepakt. De Onderwijsraad heeft daarvoor aanbevelingen gedaan en praat u hierover graag bij, ook met het oog op het kabinetsvoornemen een staatscommissie in te stellen.

De raad constateert dat het coalitieakkoord veel aandacht besteedt aan Caribisch Nederland. Dat is belangrijk, omdat Bonaire, Saba en Sint Eustatius erop mogen vertrouwen dat het kabinet ook aan een beter Caribisch Nederland bouwt, inclusief goed onderwijs voor alle kinderen en jongeren op de eilanden. Binnenkort brengt de raad een publicatie uit over de vraag wat nodig is voor goed onderwijs op Bonaire, Saba en Sint Eustatius. De raad biedt u de verkenning *Onderwijs in Caribisch Nederland* in april graag aan.

3. Overheidssturing

Met het coalitieakkoord stelt het kabinet zichzelf ten doel '...dat Nederland met goed onderwijs aan een sterke economie en een sterke samenleving bouwt.' Dit stelt een aantal eisen aan onderwijsbeleid. Er is doordacht beleid nodig dat oog houdt voor de samenhang tussen verschillende onderdelen van het onderwijsstelsel en voor de effecten van afzonderlijke maatregelen op het goed functioneren van het stelsel als geheel. Beleid dat wordt gevoed door kennis uit onderzoek en de onderwijspraktijk, met een stevige stem voor leraren. Beleid dat richting en houvast geeft, door duidelijke kaders te stellen waarbinnen het onderwijsveld ruimte heeft om de eigen verantwoordelijkheden waar te maken, en dat zorgdraagt voor stabiele en toereikende financiering om dat te kunnen doen. Goed onderwijsbeleid vraagt van de overheid steeds om het vinden van een balans tussen verantwoordelijkheid nemen en sturen, en ruimte laten aan leraren, schoolleiders en bestuurders om te doen wat nodig is voor hun leerlingen en studenten.

Het coalitieakkoord bouwt voort op een historie van intensief onderwijsbeleid, dat bij wisselingen van kabinetten logischerwijs ook koerswijzigingen laat zien. Tegelijk is het ook uw verantwoordelijkheid zorg te dragen voor navolgbaar, uitvoerbaar beleid gericht op de lange termijn. De Onderwijsraad staat u bij met een blik op historische en toekomstige ontwikkelingen, een integrale blik, en met kennis en advies over alle aspecten van het onderwijs.

In het coalitieakkoord staan ook verschillende wetsvoornemens. De raad heeft een wettelijke taak om over wetsvoorstellen te adviseren. Zoals is opgenomen in het Werkprogramma 2026-2027, voorziet de raad wetsadvisering over onder andere eisen aan besturen en toezichthouders; splitsing van de pabo en verlaging van de leerplichtleeftijd. De raad benadrukt het belang van deze taak voor de kwaliteit van wetgeving en bespreekt binnenkort met u over welke aanvullende wetsvoorstellen de raad kan adviseren.

Ten slotte

Het onderwijs staat voor een aantal grote opgaven en uitdagingen, zoals de leraren- en schoolleiderstekorten, het tegengaan van kansenongelijkheid, de duurzame verbetering van onderwijs in taal en rekenen-wiskunde in primair tot en met hoger onderwijs en de borging van goed en toegankelijk vervolgonderwijs. Bovendien zijn maatschappelijke vraagstukken buiten de school, zoals armoede, polarisatie en afnemend welzijn van jongeren, van invloed op wat er binnen de school gebeurt. Deze maatschappelijke context tekent ook uw opgaven voor de komende kabinetsperiode. Het is onze taak als raad om vraagstukken te analyseren, te ordenen, om het onderbelichte naar voren te halen en om aanvullende of alternatieve perspectieven aan te reiken. Ook als er sprake is van politieke druk wenst de raad u de ruimte toe om de adviezen en verkenningen te laten aanzetten tot reflectie en te laten bijdragen aan onderbouwd onderwijsbeleid, gericht op goed onderwijs voor iedereen.

De Onderwijsraad wenst u veel succes, wijsheid en voldoening toe in uw werk en ziet uit naar een verdere kennismaking.

Met beleefde groet,

prof. dr. L. Elffers
voorzitter

drs. M.P. van Leeuwen
secretaris-directeur

kennis
making

raad
wijst
onder

in leiding

De Onderwijsraad maakt graag kennis met u. De Onderwijsraad geeft al meer dan honderd jaar advies over onderwijsbeleid en -wetgeving aan de regering, de Eerste en Tweede Kamer en soms ook aan gemeenten. Gevraagd én uit eigen beweging. Dit mondt uit in gefundeerde verkenningen en adviezen die focussen op oplossingen voor de langere termijn. Ze gaan over alle vormen van onderwijs: van voorschoolse voorzieningen tot postuniversitair onderwijs en een leven lang ontwikkelen.

Dit document biedt een korte introductie op recente adviezen van de Onderwijsraad, het licht de werkwijze van de raad toe en stelt de raadsleden aan u voor. De Onderwijsraad herkent veel thema's en discussies in het politieke debat over het onderwijs. Veel van deze onderwerpen zijn de afgelopen jaren in onze adviezen aan bod gekomen of krijgen aandacht in de adviezen waaraan de raad momenteel werkt.

Stel uw adviesvragen

De Onderwijsraad brengt ieder jaar een werkprogramma uit met een overzicht van de adviezen en verkenningen die het komende jaar op de rol staan. De raad is inmiddels gestart met de voorbereiding voor het Werkprogramma 2027-2028. We nodigen u als adviesvrager van harte uit onderwerpen en vraagstukken aan te dragen waarover ú in 2027-2028 graag een advies van de Onderwijsraad ziet verschijnen. Ook de jaren daarna staan wij open voor uw adviesvragen. Zo kunnen wij gezamenlijk bijdragen aan goed onderwijs voor iedereen. De raad geeft ook advies over wetsvoorstellen. Dat doet de raad in een kort traject van ongeveer zes weken.

Inleiding

Adviezen en verkenningen

Thema leerlingen
en studenten

Thema leraren

Thema vrijheid van onderwijs

Overig

Werkwijze

De raadsleden

adviezen en verkenningen

Inleiding

Adviezen en verkenningen

Thema leerlingen
en studenten

Thema leraren

Thema vrijheid van onderwijs

Overig

Werkwijze

De raadsleden

Wij hebben een aantal recente adviezen geselecteerd die van nut kunnen zijn bij uw werkzaamheden als onderwijswoordvoerder. De adviezen zijn ondergebracht in vier thema's: (1) leerlingen en studenten, (2) leraren, (3) vrijheid van onderwijs en (4) overig.

Thema leerlingen en studenten

Leerlingen en studenten staan centraal bij de Onderwijsraad. Of het nu gaat over de inrichting van het onderwijs, de toegankelijkheid, gelijke kansen, onderwijskwaliteit of de aansluiting op de arbeidsmarkt. Daarnaast houdt de raad oog voor groepen leerlingen en studenten die specifieke aandacht verdienen binnen het onderwijs, zoals vluchtelingenkinderen en kinderen en jongeren met een beperking. De Onderwijsraad neemt in zijn adviezen ook de ervaringen van leerlingen en studenten mee via de [JongerenOnderwijsraad](#).

Verkenning Welzijn en onderwijs

Uitgebracht uit eigen beweging

Verminderd welzijn wordt in onderzoek en beleid vooral benaderd als een individueel mentaal gezondheidsprobleem. Dat zet scholen aan tot een zorggerichte, veelal individuele aanpak, die het onderwijs overvraagt. De Onderwijsraad pleit bij beleidsmakers en scholen voor een breder perspectief op verminderd welzijn, zodat de onderwijseigen mogelijkheden om bij te dragen aan welzijn beter worden benut. De raad benadrukt dat welzijn niet alleen een voorwaarde is, maar ook een opbrengst van onderwijs.

Advies Armoede en onderwijs

Uitgebracht op verzoek van de Tweede Kamer

De Onderwijsraad roept de minister van Onderwijs op om de toegankelijkheid te vergroten van het voortgezet onderwijs (vo) en het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) voor jongeren die opgroeien in armoede. In het vo en vooral het mbo zijn de schoolkosten hoog. De raad beveelt de rijksoverheid en onderwijsinstellingen aan om deze financiële drempels weg te nemen. Iedereen die leer- of kwalificatieplichtig is, moet in Nederland kosteloos onderwijs kunnen volgen. Daarnaast pleit de raad ervoor de kwaliteit van het onderwijsaanbod voor de jongeren te bewaken en ze beter te ondersteunen. Scholen kunnen dit niet alleen; de raad roept gemeenten op om hun verantwoordelijkheid te nemen.

Advies Taal en rekenen in het vizier

Uitgebracht op verzoek van de Tweede Kamer

Om te zorgen dat het onderwijs in taal- en rekenen goed wordt en blijft, adviseert de Onderwijsraad een integrale en structurele focus op taal en rekenen van onder andere de overheid, onderwijsbestuurders, schoolleiders en leraren. De raad beveelt de rijksoverheid aan heldere doelen te formuleren voor het taal- en rekenonderwijs in de landelijke einddoelen en niveaus (kerndoelen, exameneisen, kwalificatie-eisen en referentieniveaus) en structureel te monitoren of die doelen worden behaald. Andere aanbevelingen zijn: veranker taal- en rekenonderwijs in alle vakken en leergebieden, stel hoge eisen aan het uitstroomniveau van taal en rekenen aan de lerarenopleidingen en versterk de kwaliteit van het professioneel handelen in het taal- en rekenonderwijs.

Advies Onderwijs in justitiële jeugdinrichtingen

Uitgebracht op verzoek van de minister van OCW

Laat onderwijs in justitiële jeugdinrichtingen beter tot zijn recht komen, adviseert de Onderwijsraad aan de minister van Justitie en Veiligheid en de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zorg voor heldere wettelijke inbedding, stem regels en systemen beter op elkaar af en ontwikkel een gedeelde visie op de rol en positie van onderwijs in justitiële jeugdinrichtingen. De scholen lopen nu tegen formele en praktische belemmeringen aan om goed onderwijs te kunnen verzorgen. De raad benadrukt dat gedetineerde jongeren recht hebben op onderwijs. Dit onderwijs is van groot belang voor henzelf en de samenleving.

Inleiding

Adviezen en verkenningen

**Thema leerlingen
en studenten**

Thema leraren

Thema vrijheid van onderwijs

Overig

Werkwijze

De raadsleden

Advies Een klemmend beroep

Uitgebracht op verzoek van de minister van OCW

Opleiden in de beroepspraktijk is een essentieel onderdeel van beroepsonderwijs. Het huidige arbeidsmarkttekort leidt echter tot een gebrek aan opleidingsplekken in de beroepspraktijk en brengt de kwaliteit van opleiden in de beroepspraktijk in gevaar. De Onderwijsraad adviseert beroepsopleidingen en beroepspraktijk daarom opleiden in de beroepspraktijk doelbewust en spaarzaam in te zetten. Bepaal samen welke onderwijsactiviteiten in de beroepspraktijk moeten plaatsvinden en waar ook alternatieve vormen goed kunnen werken. Het is daarnaast zaak de kwaliteit van opleiden in de beroepspraktijk te waarborgen met landelijke principes.

Advies wetsvoorstel Wet internationalisering in balans

Uitgebracht op verzoek van de minister van OCW

De raad adviseert het wetsvoorstel nader te doordenken en uit te werken. De raad is positief over de voorgestelde fixusmaatregelen om de instroom van (internationale) studenten beter af te stemmen op de beschikbare onderwijscapaciteit. Bij de voorgestelde maatregelen over de voertaal van opleidingen in het hoger onderwijs ziet de raad problemen met de onderbouwing, proportionaliteit, rechtszekerheid en uitvoerbaarheid.

Briefadvies Jonge kind

Uitgebracht op verzoek van de Tweede Kamer

Garandeer en versterk de voor- en vroegschoolse educatie (vve) voor kinderen tussen 2,5 en 6 jaar die een risico lopen op onderwijsachterstanden, adviseert de Onderwijsraad. Goed functionerende vve is volgens de raad een onmisbare schakel in het realiseren van meer gelijke onderwijskansen. De raad pleit voor een betere aansluiting tussen de voorschoolse voorziening en de basisschool door landelijke doelen te ontwikkelen voor het speel- en leeraanbod van de vve en door in te zetten op betere samenwerking en professioneel handelen van pedagogische medewerkers en leraren.

Advies Omgaan met dalende studentenaantallen

Uitgebracht op verzoek van de minister van OCW

De Onderwijsraad waarschuwt de minister van Onderwijs voor de combinatie van dalende studentenaantallen, bezuinigingen en de voorgenomen invoering van de Wet internationalisering in balans. Die combinatie kan ongewenste gevolgen hebben voor het opleidingsaanbod in het middelbaar beroepsonderwijs, hoger beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs. De minister is stelselverantwoordelijk voor het totale opleidingsaanbod. De raad adviseert de minister: houd zicht op het totale opleidingsaanbod, reflecteer daar periodiek op, en zorg waar nodig voor maatwerk om opleidingsaanbod te behouden. De raad ziet in de dalende studentenaantallen geen reden voor de overheid om generiek in te grijpen in de bekostiging en de aansturing.

Advies Later selecteren, beter differentiëren

Uitgebracht op verzoek van de minister van OCW

Met dit advies geeft de Onderwijsraad antwoord op de vraag: hoe kunnen differentiatie en selectie in het onderwijsstelsel beter recht doen aan de capaciteiten van alle leerlingen? Door de vroege selectie, sterke differentiatie in vele schoolsoorten, het afgenomen aanbod van brede brugklassen en minder mogelijkheden om te 'switchen' of te stapelen, kunnen lang niet alle jongeren het onderwijs volgen dat past bij hun capaciteiten. Ook lopen de Nederlandse economie en samenleving hierdoor talent mis. Deze problemen zijn niet op te lossen binnen het huidige onderwijsstelsel. De Onderwijsraad adviseert daarom de selectie voor een schoolvorm uit te stellen tot het einde van een driejarige, brede brugperiode, en al vanaf de basisschool flexibeler onderwijs te bieden dat meer recht doet aan verschillen tussen leerlingen.

Thema leraren

Leraren zijn cruciaal voor goed onderwijs. Maar het beroep staat onder druk: de lerarentekorten nemen toe en de werkdruk is (te) hoog. In de adviezen en verkenningen van de Onderwijsraad is veel aandacht voor leraren. Of het nu gaat om het beroep leraar, de positie van de leraar, lerarenopleidingen, lerarenbeleid en arbeidsmarkt, arbeidsvoorwaarden van leraren of de rol van de overheid. Voor deze adviezen raadpleegt de raad altijd ook leraren, schoolleiders, schoolbesturen, sectorraden, vakbonden en andere onderwijsprofessionals.

Advies Talige diversiteit benutten

Uitgebracht op verzoek van de minister van OCW

Bijna alle scholen, mbo-opleidingen en voorzieningen voor voorschoolse educatie in Nederland hebben te maken met kinderen of jongeren die van huis uit een andere taal spreken dan Nederlands. De Onderwijsraad adviseert deze talige diversiteit beter te benutten. Andere thuistalen kunnen leerlingen helpen bij het leren van en in het Nederlands. De raad beveelt scholen aan keuzes te maken in hoe zij thuistalen benutten en doet een beroep op schoolleiders en overheid om te investeren in de ondersteuning, opleiding en verdere professionalisering van leraren.

Advies Bekwaamheid beter borgen

Uitgebracht op verzoek van de minister van OCW

De Onderwijsraad adviseert de minister van Onderwijs om de bekwaamheid van aanstaande leraren beter te borgen. Dat biedt de zekerheid dat leraren, ongeacht de route die ze hebben gevolgd, na afronding van een lerarenopleiding bekwaam zijn om goed onderwijs te geven. De raad beveelt aan om de bekwaamheidseisen specifiek te maken en ervoor te zorgen dat ze voor alle lerarenopleidingen gelden. Studenten moeten aan het eind van hun opleiding laten zien dat zij aan deze eisen voldoen aan de hand van landelijke theorietoetsen en praktijkbeoordelingen gebaseerd op landelijke richtlijnen.

Advies Een stevige stem

Uitgebracht op verzoek van de Tweede Kamer

Overheid, leraren, schoolleiders en bestuurders moeten meer werk maken van zeggenschap van leraren, adviseert de Onderwijsraad. Goed en uitvoerbaar onderwijsbeleid kan niet tot stand komen zonder actieve betrokkenheid van leraren. De raad adviseert de overheid te werken met een onderwijsbeleidsagenda, waarin voor elk beleidsdossier duidelijk staat waartoe, wanneer en in welke vorm leraren betrokken worden. En om niet te wachten op één beroepsorganisatie die namens alle leraren spreekt.

Inleiding

Adviezen en verkenningen

Thema leerlingen
en studenten

Thema leraren

Thema vrijheid van onderwijs

Overig

Werkwijze

De raadsleden

Inleiding

Adviezen en verkenningen

Thema leerlingen
en studenten

Thema leraren

Thema vrijheid van onderwijs

Overig

Werkwijze

De raadsleden

Verkenning Schaarste schuurt

Uitgebracht op verzoek van de minister van OCW

Lerarentekorten houden aan en zijn ongelijk verdeeld, waarschuwt de Onderwijsraad. Onderwijs blijven geven bij een tekort aan leraren vergt pijnlijke keuzes. De raad dringt erop aan dat lerarentekorten niet alleen een probleem mogen zijn van de scholen en schoolbesturen die er het hardst door worden geraakt. En ze mogen de kansengelijkheid in het onderwijs niet verder vergroten. Op verzoek van de minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs heeft de raad doordacht hoe in onderwijs voorzien kan worden bij een aanhoudend tekort aan leraren. De raad werkt daartoe handelingsopties uit en de implicaties daarvan.

Verkenning Inzet van Intelligente technologie

Uitgebracht op verzoek van de minister van OCW

Leraren, docenten, hun leidinggevenden, bestuurders en de overheid: allen hebben een cruciale rol bij de opmars van intelligente technologie in het onderwijs. Zodat het gebruik van technologie geen doel op zich wordt en alle leerlingen en studenten ervan kunnen profiteren. De Onderwijsraad constateert in de verkenning Inzet van intelligente technologie dat technologie het onderwijs kan verrijken, maar het onderwijs ook kan verschraken.

Advies Tijd voor focus

Uitgebracht op verzoek van de Tweede Kamer

De Onderwijsraad adviseert meer focus aan te brengen in de werkzaamheden van leraren, het aantal uren dat zij lesgeven te verlagen én te investeren in meer handen in en om de klas. De raad constateert dat er te veel verantwoordelijkheden op de schouders van individuele leraren liggen. Daardoor komen leraren in het basisonderwijs niet meer toe aan de kern van hun vak: onderwijs geven én onderwijs ontwikkelen. Dat gaat ten koste van de kwaliteit. Het is niet alleen aan leraren om prioriteiten te stellen en de werkdruk te beheersen. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van leraren, schoolleiders en schoolbestuurders. Ook is structurele verhoging van de rijksbekostiging nodig om de gemiddelde lestaak van leraren in uren te verlagen en meer mensen te kunnen inschakelen.

Thema vrijheid van onderwijs

Al ruim honderd jaar waarborgt artikel 23 van de Grondwet dat er in Nederland vrijheid van onderwijs is en dat de overheid zorg draagt voor het onderwijs. Maar wat betekent dat laatste in de huidige tijd? Artikel 23 draagt de overheid aan de ene kant op om dingen te doen (zoals eisen stellen aan de deugdelijkheid van het onderwijs) en aan de andere kant om dingen te laten (zoals te veel ingrijpen in het inhoudelijk reilen en zeilen van een school). De Onderwijsraad richt zich op de verhouding tussen overheidszorg en de vrijheid om onderwijs te (doen) geven; en met name op de invulling van de overheidszorg.

Advies Grenzen stellen, ruimte laten *Uitgebracht uit eigen beweging*

Baken helder af wat in het onderwijs moet, wat mag en wat niet mag als het gaat om de vrijheid van onderwijs. En neem daarbij de democratische rechtsstaat als normatief kader. Dat adviseert de Onderwijsraad over artikel 23 van de Grondwet in dit advies. Scholen hebben zich aan het kader van de democratische rechtsstaat te houden, leveren er een bijdrage aan en mogen het niet ondermijnen. Dit geldt ook voor de overheid. Die moet de grenzen duidelijker aangeven en scherper handhaven. Die begrenzing is nodig zodat de vrijheid van onderwijs, de ruimte in het onderwijs voor een bepaalde (levens)overtuiging, religie of pedagogische opvatting, toekomstbestendig is binnen de democratische rechtsstaat en de samenleving.

Notitie Onderwijsvrijheid én overheidszorg *Uitgebracht uit eigen beweging*

Artikel 23 van de Grondwet is misschien wel het meest bediscussieerde onderwerp over onderwijs, naast corona. De standpunten lopen sterk uiteen en gaan vaak gepaard met spanningen. Sommige spanningen zitten in de grondwettekst zelf. Andere worden zichtbaar in de manier waarop artikel 23 uitpakt in de praktijk. Wat gaat er schuil achter deze spanningen, waar komen ze vandaan en wat zijn de verschillende opvattingen? Met deze informerende notitie biedt de Onderwijsraad handvatten om artikel 23 te duiden. De raad licht toe wat er precies in artikel 23 van de Grondwet staat en wat daarmee wordt bedoeld.

Briefadvies wetsvoorstel burgerschapsopdracht *Uitgebracht op verzoek van de minister van OCW*

De Onderwijsraad adviseert om het wettelijke verplichte burgerschapsonderwijs te richten op democratie. De raad doet dat in reactie op een conceptwetsvoorstel van de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media. De minister wil de doelstelling en uitgangspunten van het burgerschapsonderwijs verduidelijken. De Onderwijsraad steunt die intentie, maar is kritisch over het wetsvoorstel. De vrijheid van onderwijs vraagt om een scherp beeld van wat de overheid precies verwacht van scholen. Het wetsvoorstel schept daarover geen duidelijkheid. Inmiddels is het wetsvoorstel aangepast en door de Tweede Kamer aangenomen.

Advies over wetsvoorstel vervangend onderwijs bij richtingbezwaren *Uitgebracht op verzoek van de minister van OCW*

De Onderwijsraad vindt het belangrijk dat ook kinderen die onder de vrijstelling richtingbezwaren vallen, goed onderwijs krijgen. Het is dus zinvol om aan de vrijstelling een wettelijke plicht tot thuisonderwijs te verbinden en eisen aan het onderwijs te stellen. Maar de eisen moeten niet zo streng zijn dat thuisonderwijs voor sommige ouders geen reële optie is. De raad adviseert de minister om het wetsvoorstel niet in de huidige vorm in te dienen. In uitzonderlijke gevallen is een vrijstelling nodig om tegemoet te komen aan gemoedsbezwaren van ouders. De wetgever hoort daar echt gelegenheid voor te bieden door realistische eisen te stellen. Dat geeft ouders meer ruimte en kan de onderwijskwaliteit effectiever waarborgen. Het wetsvoorstel is aangehouden door het demissionaire kabinet.

Inleiding

Adviezen en verkenningen

Thema leerlingen
en studenten

Thema leraren

Thema vrijheid van onderwijs

Overig

Werkwijze

De raadsleden

Inleiding

Adviezen en verkenningen

Thema leerlingen
en studenten

Thema leraren

Thema vrijheid van onderwijs

Overig

Werkwijze

De raadsleden

Overig

[Advies wetsvoorstel Wet concretisering ononderbroken ontwikkelingsproces en stelsel van kwaliteitszorg](#)

[Uitgebracht op verzoek van de minister van OCW](#)

De Onderwijsraad adviseert het wetsvoorstel Wet concretisering ononderbroken ontwikkelingsproces en stelsel van kwaliteitszorg niet in deze vorm in te dienen bij de Tweede Kamer. Het wetsvoorstel beoogt de wettelijke eisen aan onderwijskwaliteit te concretiseren en te verduidelijken, maar slaagt daar volgens de raad niet in. De raad onderschrijft de noodzaak van duidelijke wettelijke kwaliteitseisen. Het wetsvoorstel zorgt op een aantal punten echter juist voor meer onduidelijkheid.

[Advies Wetsvoorstel toezicht op informeel onderwijs](#)

[Uitgebracht op verzoek van de minister van OCW](#)

Beleg bestrijding van haat zaaien, discriminatie of gewelddadig optreden in het informeel onderwijs in de strafrechtketen, en niet in onderwijswetgeving, adviseert de Onderwijsraad in een advies over het Wetsvoorstel toezicht op informeel onderwijs. Dat is passender en effectiever. Zowel de wettelijke kaders als de instanties in het domein van het strafrecht zijn hiervoor ingericht en toegerust. Opsporing van strafbare feiten is een taak die wezensvreemd is aan de verantwoordelijkheid van de minister van Onderwijs en de rol en taken van de Inspectie van het Onderwijs.

[Advies Wetsvoorstel strategisch personeelsbeleid](#)

[Uitgebracht op verzoek van de minister van OCW](#)

De raad onderschrijft het belang van strategisch personeelsbeleid voor de kwaliteit van het onderwijs en de aantrekkelijkheid van het beroep. Maar ziet dit wetsvoorstel niet als een passend middel om de beoogde doelen te bereiken. De raad adviseert de minister indiening van het wetsvoorstel te heroverwegen.

[Advies Onderwijs als investering](#)

[Uitgebracht uit eigen beweging](#)

Onderwijs is een investering in het verdienvermogen van individu en samenleving, heeft brede opbrengsten en is een kwestie van beschaving. De Onderwijsraad adviseert regering en parlement om de besluitvorming over onderwijs binnen de rijksbegroting te baseren op deze drie overwegingen. Op dit moment worden uitgaven aan onderwijs vooral beschouwd als kosten zonder opbrengsten. Inzicht in kosten én opbrengsten leidt tot beter onderbouwde politieke besluiten over uitgaven aan onderwijs.

[Briefadvies Toekomstverkenning mbo, ho en wetenschap](#)

[Uitgebracht op verzoek van de minister van OCW](#)

De Onderwijsraad spreekt waardering uit voor het in samenhang en voor de lange termijn doordenken van de toekomst van middelbaar beroepsonderwijs, hoger onderwijs en wetenschap in de toekomstverkenning Vandaag is het 2040. De raad adviseert om nog een stap verder te gaan en te komen tot één lange-termijnagenda voor funderend en vervolgonderwijs. De raad geeft de minister aandachtspunten mee voor de uitwerking van regionale samenwerking en dringt erop aan de rol van digitale technologie in het onderwijs nog beter te doordenken.

Inleiding

Adviezen en verkenningen

Thema leerlingen
en studenten

Thema leraren

Thema vrijheid van onderwijs

Overig

Werkwijze

De raadsleden

Advies Een duidelijke positie voor schoolbesturen

Uitgebracht uit eigen beweging

De overheid moet consistent sturen en zorgen voor een duidelijke positie voor schoolbesturen. Op hun beurt moeten schoolbesturen ervoor zorgen dat beslissingen over onderwijs zoveel mogelijk op school worden genomen en dat zij extern samenwerken als dat nodig is voor publieke belangen. Schoolbesturen vormen een onmisbaar knooppunt in het bestel tussen school, overheid en de maatschappelijke omgeving, maar de bestuurlijke verhoudingen zijn verstoord geraakt. De overheid en schoolbesturen moeten beter werk maken van hun eigen bestuurlijke rol om goed onderwijs voor alle kinderen en jongeren te garanderen. De Onderwijsraad adviseert de overheid niet centraler, maar consistent te sturen en om het onderwijs zo veel mogelijk structureel te bekostigen en concurrentieprikkels in de bekostiging te dempen.

Advies Essentie van extern toezicht

Uitgebracht op verzoek van de minister van OCW

Geef in het extern toezicht op het onderwijs meer prioriteit aan de kwaliteitsbeoordelende taak en zorg voor direct zicht op de onderwijspraktijk. Richt het toezicht daartoe meer op wat er binnen een school gebeurt en doe vaker kwaliteitsonderzoek op scholen en opleidingen. Zo kan de overheid beter haar verantwoordelijkheid voor de onderwijskwaliteit waarmaken. Dat adviseert de Onderwijsraad in dit advies over de functie van extern toezicht in het onderwijs.

Advies Publiek karakter voorop

Uitgebracht uit eigen beweging

Overheid, schoolbesturen en scholen moeten het publieke karakter van het onderwijs beter beschermen, adviseert de Onderwijsraad. De raad constateert dat het private onderwijsaanbod niet alleen fors toeneemt, maar dat publiek en privaat onderwijs ook steeds meer verstrengeld raken. Dit heeft als risico dat het onderwijs op door de overheid bekostigde scholen niet meer zonder financiële drempels voor alle leerlingen toegankelijk is. Daarnaast verschaalt de onderwijskwaliteit en hebben leraren en schoolleiders minder zeggenschap over het onderwijs op hun school.

werk..wijze

Inleiding

Adviezen en verkenningen

Thema leerlingen
en studenten

Thema leraren

Thema vrijheid van onderwijs

Overig

Werkwijze

De raadsleden

De Onderwijsraad is onafhankelijk en staat tegelijkertijd midden in de samenleving en het onderwijs. De adviezen zijn gebaseerd op wetenschappelijke kennis en inzichten. En ze worden gevoed door kennis en ervaring uit de onderwijspraktijk en de praktijk van onderwijswetgeving en -beleid. Speciale vermelding verdient de JongerenOnderwijsraad: leerlingen en studenten van diverse leeftijden en schooltypen delen hun ervaringen en ideeën over het Nederlandse onderwijs en denken mee over onderwerpen waarover de raad adviseert.

Bij de voorbereiding van adviezen benut de raad ook de kennis en expertise van andere adviesorganen en van planbureaus. En omgekeerd brengt de Onderwijsraad op verzoek expertise in ten behoeve van adviezen van andere organen. Soms wordt gezamenlijk een advies uitgebracht. Als een van de grondleggers van EUNEC, het Europese verband van onderwijsraden, wisselt de raad ook kennis en expertise uit met andere adviescolleges in Europa en daarbuiten.

[Lees meer over de werkwijze, uitgangspunten en terugkerende afwegingen in het werk van de raad](#)

de raadsleden

Inleiding

Adviezen en verkenningen

Thema leerlingen
en studenten

Thema leraren

Thema vrijheid van onderwijs

Overig

Werkwijze

De raadsleden

De leden van de Onderwijsraad worden bij Koninklijk Besluit voor vier jaar benoemd op persoonlijke titel. Ze zijn aangetrokken vanwege hun wetenschappelijke kennis, praktijkervaring in het onderwijs en politiek-bestuurlijke expertise, in combinatie met hun visie op het onderwijs. Dit zorgt ervoor dat er altijd vanuit meerdere – bijvoorbeeld onderwijskundige, sociologische, economische en juridische – invalshoeken naar een onderwerp wordt gekeken. Wanneer een onderwerp daarom vraagt, kan de raad gericht een of meer externe commissieleden uitnodigen om aan een adviestraject deel te nemen.

Inleiding

Adviezen en verkenningen

Thema leerlingen
en studenten

Thema leraren

Thema vrijheid van onderwijs

Overig

Werkwijze

De raadsleden

Voorzitter

Prof. ^{5.1.2.e}

bijzonder hoogleraar Kansengelijkheid in het onderwijs bij de Universiteit van Amsterdam en lector Kansrijke Schoolloopbanen in een ^{5.1.2.e} aan de Hogeschool van Amsterdam

Vice-voorzitter

^{5.1.2.e}

onderzoeker Goed bestuur, kwaliteitszorg en lerend vermogen in het onderwijs aan de VU Amsterdam en research fellow Publiek-private samenwerking voor leefbare steden aan de Universiteit van Tilburg

Leden

Prof. ^{5.1.2.e}

hoogleraar Public Education aan Maynooth University en als Professor II verbonden aan de Western Norway University of Applied Science

^{5.1.2.e}

lid van het college van bestuur van het Koning ^{5.1.2.e} I College

^{5.1.2.e}

MEd:

leraar bij de Taalschool in Panningen en Primor Kwaliteitsvol Nieuwkomersonderwijs

^{5.1.2.e}

bijzonder hoogleraar onderwijsrecht en senior raadsadviseur Staats- en Bestuursrecht bij het ^{5.1.2.e} van Justitie en Veiligheid

Secretaris

^{5.1.2.e}

tevens directeur van het stafbureau. Het bureau ondersteunt de Onderwijsraad inhoudelijk en facilitair bij de voorbereiding van de adviezen en telt circa twintig medewerkers.

[Lees meer](#)

Prof. ^{5.1.2.e}

hoogleraar onderwijseconomie aan de Universiteit van Maastricht

^{5.1.2.e}

lid van het College van Bestuur van Openbaar Onderwijs aan de Amstel

Mr. H. (^{5.1.2.e}) Vedder:

wethouder in de gemeente Enschede met de portefeuille Kansengelijkheid, Onderwijs, Jeugdhulp, WMO, Gezondheid en Centrumgemeentetaken

Prof. ^{5.1.2.e}

hoogleraar Cognitive Science of Visual Perception aan de Universiteit van Amsterdam en decaan van de Faculteit der Natuurwetenschappen, Wiskunde en Informatica van de Universiteit van Amsterdam

goed
onderwijs
voor
iedereen:
daar draagt
de
onderwijsraad
aan
bij